

PERSONAL RIGHTS AND FREEDOMS OF CITIZENS

Ergashov Sarvarbek¹

¹ Samarkand state university, juridical faculty, 1 year student

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5055523>

ARTICLE INFO

Received: 20th June 2021

Accepted: 25th June 2021

Online: 30th June 2021

KEY WORDS

right, freedom, political right, law, constitution, democracy, freedom of speech, right of residence, freedom of conscience, socio-economic rights.

ABSTRACT

The protection and promotion of human rights and freedoms is a key criterion for building a democratic state governed by the rule of law and a prosperous civil society. Therefore, in any country, first of all, the rights and freedoms of citizens are a priority. The personal rights of citizens are natural, inalienable right. This paper covers this theme.

FUQAROLARNING SHAXSIY HUQUQ VA ERKINLIK LARI

Ergashov Sarvarbek¹

¹ Samarqand davlat universiteti, yuridik fakultet, 1- bosqish talabasi

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 20-iyun 2021

Ma'qullandi: 25-iyun 2021

Chop etildi: 30-iyun 2021

KALIT SO'ZLAR

huquq, erkinlik, siyosiy huquq, qonun, konstitutsiya, demokratiya, so'z erkinligi, yashash huquqi, vijdon erkinligi, ijtimoiy va iqtisodiy huquqlar.

ANNOTATSIYA

Inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilish va uni ta'minlash demokratik huquqiy davlat tuzish va farovon fuqarolik jamiyatini barpo etishning asosiy mezonidir. Shunday ekan, har qanday mamlakatda birinchi navbatda, fuqarolarning huquqlari, erkinlik lari ustuvor sanaladi. Fuqarolarning shaxsiy huquqlari bu tabiiy, ajralmas huquqdur. Mazkur maqola aynan shu mavzuni o'z ichiga oladi.

Har qanday rivojlangan, demokratik mamlakatlar ham uzining ma'lum qonun-qoidalariga ko'ra siyosat yuritadi, ya'ni hamma uchun birdek bo'lgan qonun ta'sis etiladi. Davlat degani bu xalq demakdir, xalqsiz mamlakat mavjud emas. Shunday ekan, xalq davlatga emas, davlat xalqqa

xizmat qilishi kerak. Bu degani, birinchi navbatda inson huquqlari mustahkamlanishi zarurdir. Shaxsiy huquq erkinliklar fuqarolarning hayoti, sog'ligi, e'tiqodi bilan bog'liqdir. Shaxsiy huquqlarni tabiiy huquq sifatida yuritsak, u inson tug'ilishi bilan vujudga keladi, buni davlat

bermaydi. Shaxsiy, ya'ni tabiiy huquqlarni davlat ta'minlaydi va shunga majburdir ham.

Huquq- davlat tomonidan ta'minlanadigan, himoya qilinadigan nimadir qilish, amalga oshirish, munosib yashash sharoitiga ega bo'lish, zo'rliklardan himoya qilishning tabiiy imkoniyatidir. **Erkinlik**- biror bir narsada qonun bilan taqiqlanmagan, biror-bir cheklanishning yo'qligidir. Shaxsiy huquqlarning boshqa huquqlardan farqi shundaki, uni cheklash mumkin emas. Cheklash huquqlari bo'lsa ham qonunga muvofiq holda amalga oshiriladi. Shuni ta'kidlash joizki, shunday huquqlar borki ularni cheklash mumkin emas. Masalan, "yashash huquqi". Aynan o'zimizning mamlakatimiz misolida aytadigan bo'lsak, bizning asosiy bosh qonunimiz, qomusimiz- konstitutsiyadir. Unga ko'ra fuqarolarning huquq va erkinliklari uch guruhga bo'lib mustahkmlanadi:

- Shaxsiy huquq va erkinliklar ;
- Siyosiy huquqlar;
- Iqtisodiy va ijtimoiy huquqlar;

Insonning hayoti, shaxsi va erkinligi daxlsizdir. Inson hayoti konstitutsiyada yashash huquqini belgilanishi va har tomonlama ta'minlanishi bilan kafolatlanadi. Inson huquqlarining yana bir asoslaridan biri bu fikrlash, so'z, e'tiqod erkinligi va shu bilan birga axborot tarqatish, hujjatlar bilan tanishish huquqlaridir. Insonning fikrlashi natijasida taraqqiyot davom etadi. Dunyo rivojlanish tajibasi shuni ko'rsatadiki, inson faqat erkin fikrlaganda, erkin fikrlash uchun barcha shart-sharoitlar yaratilgandagina taraqqiyot bo'lishi mumkin. Fikrlashning cheklanishi bu, mamalakatdagi taraqqiyotning cheklanishi bilan

baravardir. Huquq va erkinliklarni aytib o'tishimiz qatorida vijdon erkinligini ham ta'kidlab o'tishimiz joiz, zero bu dinga munosabatni aniqlaydi. Aynan bizning konstitutsiyamizda hamma uchun vijdon erkinligi kafolatlanadi. Vijdon erkinligida quyidagilar o'z ifodasini topgan:

- 1.har bir fuqaroning xohlagan diniga e'tiqod qilishi;
- 2.yoki hech qanday dinga e'tiqod qilmasligi;
- 3.xech qanday diniy qarashlarni majburiy singdirilishiga yo'l qo'ymaslik;

Siyosiy huquqlar haqida so'z yuritadigan bo'lsak, bu ham fuqarolik bilan bog'liq bo'lib, davlat va jamiyat ishlarini boshqarish imkoniyatini beradi. Siyosiy huquqlarga faqat mamlakat fuqarosi ega bolishi mumkin. Shaxsiy huquqlar insonni ajralmas huquqi bo'lib, undan inson fuqaroligidan qat'iy nazar foydalansa va davlat har qanday hollarda ta'minlashga majbur bo'lsa, siyosiy huquqlar davlatning xarakteridan kelib chiqib, o'z fuqarolari uchungina o'rnatiladi.

Iqtisodiy va ijtimoiy huquqlar bu fuqarolarning mulkka egalik qilish, mehnat qilish, dam olish, nafaqa olish, tibbiy xizmatdan foydalanish, bilim olish, ilmiy va texnikaviy yutuqlardan foydalanish kabilar hioblanadi. Bu huquqlar davlat tomonidan o'rnatilib, davlatning iqtisodiy qudratini oshib borishi, imkoniyatlarini kengayishi natijasida oshib boradi. Huquq va erkinliklar masalasida eng muhimi, konstitutsiyada belgilangan huquq va erkinliklarni kafolatlash, ya'ni amalga oshishsini ta'minlashdir. Aynan huquq doirasida so'z yuritadigan bo'lsak, ushbu so'zlarimizning isboti tariqasida,

konstitutsiyamizning 18-moddasiga muvofiq, "O'zbekiston Respublikasida barcha fuqarolar bir xil huquq va erkinliklarga ega bo'lib, jinsi, irqi, millati,, tili, dini, ijtimoiy mavqeidan qat'I nazar, qonun oldida tengdirlar".

Xulosa qilib shuni aytish joizki, jamiyatda, mamalakatda inson huquqlari rivojlanishi uzluksiz davom etuvchi va takomillashib boruvchi jarayon hisoblanadi. Shunday

ekan har bir fuqaro huquqlarga oid normalarni, qonun-qoidalarni bilishi, uni anglab yetishi muhimdir. O'z navbatida shuni ham ayta olamizki shaxslar fuqarolik pozitsiyasiga ega bo'lib, o'z navbatida, milliy o'zlikni anglashga hamda huquqiy demokratik davlat hamda kuchli jamiyatni shakllantirishiga o'z hissasini qo'shmog'i lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O.T.Xusanov, "O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyaviy huquqi", darslik, Toshkent- 2012.
- 2.A.Jalilov, U.Muhammadiyev, "Fuqarolik jamiyai asoslari", o'quv qo'llanma, Toshkent-2015
- 3.M.Mamasidiqov, Z.Esanova, D.Habibullayev, "Fuqarolik protsesssual huquqi" o'quv qo'llanma, Toshkent- "ILM ZIYO"- 2012
- 4.X.T. Odilqoriyev, "Davlat va huquq nazariyasi", darslik, Toshkent "Adolat" 2018-y.
- 5.D.Karxodjeyev, A.Akayeva, Sh.Yuldasheva, "Fuqarolik va oila huquqi" o'quv qo'llanma, TOSHKENT-" ILM ZIYO"- 2012.
6. www.ziyonet.uz
7. Тошбоева, Р. С. (2020). ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ КАДАСТРОВОЙ ИНФОРМАЦИИ О ПРИРОДНЫХ РЕСУРСАХ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ. *ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ*, 5(3).
8. TOSHBOEVA, R. (2021). РЕФОРМИРОВАНИЕ ПРИРОДНОРЕСУРСОВОЙ КАДАСТРОВОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПУТИ ИХ ПРАВОВОЙ РЕГЛАМЕНТАЦИИ. *ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ*, 2(1), 74-85.
9. Sobirovna, T. R. (2021). Issues of further improvement of water cadastre legislation of Uzbekistan. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(4), 1241-1253.
10. Toshboeva, R., & Tukhtashev, H. (2020). Entrepreneurship and cadastral activity in the sphere of natural resources: Problems and development prospects in the digital economy. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 24(S1), 890-898.